

L'ARXIU DE
L'AJUNTAMENT
DE GUIMERAÀ

18

Per Miquel Àngel Farré i Targa

Un dels ingressos de documentació més rellevants de l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga al llarg de l'any 1994 ha estat, sense cap mena de dubte, el Fons de l'ajuntament de Guimerà. Aquesta cessió no s'ha d'entendre com un fet esporàdic sinó que s'ha de considerar com el resultat d'un canvi gradual d'actitud. Caldrà, doncs, mirar enrera per seguir el procés que ha motivat aquest canvi.

La preocupació per a la salvaguarda i difusió del patrimoni documental català arrenca a la dècada del anys vuitanta. Des d'aleshores s'han anat configurant les bases i els mecanismes encaminats a aconseguir un bon tractament arxivístic de la documentació i garantir la seva conservació i difusió.

A la nostra comarca, l'any 1986 es crea l'Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga amb la finalitat d'ésser el centre impulsor d'aquesta dinàmica. Durant els anys 1988 i 1989 es centren els esforços en la intervenció sobre la documentació municipal de la comarca. Així es desenvolupa el projecte d'inventariació dels arxius municipals de l'Urgell, com a part d'un programa d'intervenció sobre els arxius municipals catalans. Aquest projecte pretenia avaluar l'abast i l'estat de la documentació conservada.

Els resultats d'aquest treball de camp posaven de manifest la riquesa d'alguns dels arxius municipals en documentació històrica, però a la vegada revelaven la incapacitat de la majoria dels municipis per a garantir un mínim tractament arxivístic¹. Vista aquesta panoràmica, es va oferir als municipis de la comarca la possibilitat de cedir la documentació a l'Arxiu Històric Comarcal, en qualitat de dipòsit, per a garantir la seva conservació, organització i difusió. Llavors només el municipi d'Ossó de Sió, conscient de les seves limitacions i dels avantatges que això li suposava, va accedir a la proposta. Cal recordar que el municipi de Tàrraga ja havia ingressat la documentació en el moment de la creació de l'Arxiu Històric Comarcal. A hores d'ara, doncs, Tàrraga, amb els seus agregats, i Ossó de Sió, tenen garantida l'adequada conservació i una fàcil accessibilitat al contingut del seus fons.

En el decurs de l'any passat s'ha produït un canvi significatiu respecte a l'actitud i preocupació per a la conservació del patrimoni documental per part del municipi de Guimerà. Des de sempre aquest municipi s'ha preocupat pel patrimoni cultural que custodia, però fins ara el llegat arquitectònic havia estat el centre de totes les atencions. Però, des de l'elaboració de l'inventari de l'arxiu municipal hem pogut constatar un progressiu interès en el coneixement del ric fons conservat i una creixent preocupació per a la seva conservació. Poc a poc l'ajuntament ha anat prenent consciència de l'important llegat que li havia transmès la història i de la necessitat de preservar-ho d'una degradació progressiva. Com a resultat d'això s'acordà cedir la documentació en dipòsit a l'Arxiu Històric Comarcal perquè se'n fes una correcta classificació i ordenació, alhora que es garantia la salvaguarda de la documentació.

Mentrestant, la resta dels municipis de la comarca, a excepció d'alguns casos particulars com Bellpuig i Verdú, interessats en poder mantenir dignament el seu patrimoni, han fet cas omís a les recomanacions, sense oferir alternatives a la preservació, tractament i difusió de la documentació. Per tant, la situació continua estancada i no s'entreveuen possibilitats d'acció immediates, afavorint així la progressiva degradació dels documents i retardant el seu ús per a la investigació. Caldria establir, en últim cas, una solució radical, en la que per damunt de tot es garantis la preservació de la documentació en perill de malmetre's.

La finalitat d'aquest article radica en la divulgació dels resultats obtinguts de la tasca d'organització dels fons documentals de l'ajuntament de Guimerà, fruit d'aquesta decisió responsable i del treball intensiu durant quatre mesos, que de ben segur obrirà les portes a nous estudis històrics de la vila, fonamentats sobre aquesta documentació. Esperem, a més, que això pugui obrir els ulls a altres municipis de la comarca de cara a entendre que la documentació conservada, ja sigui històrica o administrativa, pugui ser classificada i ordenada, i sigui fàcilment accessible a la investigació i a la mateixa administració.

Una petita mostra dels fons documentals durant el procés de classificació i ordenació de la documentació.

CLASSIFICACIÓ DELS FONS DOCUMENTALS DE L'ARXIU DE L'AJUNTAMENT DE GUIMERÀ

Notes prèvies

L'arxiu de l'ajuntament de Guimerà és considerat des de diferents punts de vista com un dels arxius més importants de la comarca. D'una part, per la documentació històrica que conserva ja que, com Tàrraga, Bellpuig i Verdú, les sèries arranquen des de la baixa Edat Mitjana. Entre altres cal esmentar la sèrie de pergamins reials referents a la ratificació de la concessió del mercat setmanal a partir de l'any 1417². Però, l'aspecte més valuós radica en la continuïtat de les seves sèries documentals. Així, podem resseguir des d'una perspectiva històrica i sense gaires buits, l'evolució de les diferents intervencions en aquells camps en què el municipi estava implicat. També podem donar constància que en el transcurs d'aquest segle gairebé no s'han produït pèrdues o destruccions de documentació, tal com es manifesta en diferents inventaris de l'arxiu³.

Un altra circumstància que distingeix aquest arxiu sobre la resta és que a més de conservar el fons municipal i del jutjat, fons comuns dels municipis de la comarca, hi trobem un fons de documentació notarial i de règim senyorial, en els que apareixen sèries com llibres de la Cort del Batlle, capbreus, capítols matrimonials, testaments, àpoques, concòrdies, vendes, procures, permutes,... des de finals de la baixa Edat Mitjana i començaments de l'era Moderna.

D'altra banda, l'extensió dels seus fons documentals, que en un principi era prop de 35 metres lineals, s'ha duplicat, absorbint al voltant d'uns 60 m.l. de prestatgeria, a conseqüència del tractament arxivístic, en el que hi ha hagut un acurat procés de classificació⁴ i ordenació de la documentació, i posterior adequació en caixes i carpetes.

Per últim resta dir que l'inventari reflecteix sumàriament i amb les dates extremes la documentació traspassada a l'Arxiu Històric Comarcal i que el municipi ara només custodia aquella documentació susceptible d'ésser utilitzada pel seu corrent funcionament, com és el cas de diverses sèries d'obres municipals i dels llibres oficials del Registre Civil (naixements, matrimonis i defuncions).

FONS MUNICIPAL

1. ADMINISTRACIÓ GENERAL

1.1. Terme municipal	1889-1955
1.2. Òrgans col·lectius de govern	
1.2.1. Llibres del Consell	1552-1631
Actes municipals	1662-1976
Ordinacions	1437-1599
Memorial d'oficis del Consell	1590-1601
Ordenances municipals	1931-1968
Nomenament de regidors	1771-1840
Constitució de l'ajuntament	1949-1979
Pèrdua de condició de regidor	1977
Acolliment al règim de carta municipal	1925
1.2.2. Comissió Municipal Permanent	1924
1.3. Alcaldia	1895-1977
1.4. Secretaria	
1.4.1. Estadístiques i questionaris	1716-1982
1.4.5. Certificacions	1889-1959
1.4.7. Arxiu Municipal	1908-1945
1.5. Serveis jurídics	
1.5.2. Concòrdies i plets	1539-1874
1.6. Personal	1868-1979
1.7. Correspondència	1450-1980

2. HISENDA

2.1. Patrimoni	
2.1.1. Inventari de béns	1943
2.1.4. Arrendament de béns	1909-1982
2.1.6. Coto de caça	1955-1970
2.2. Intervenció	
2.2.1. Comptes	1649-1981
Valies	1501-1800
Quístia	1605-1751
Bosseria	1546-1847
2.2.2. Pressupostos	1891-1978
2.2.3. Censals	1539-1853
Ròssecs	1613-1677
2.3. Tresoreria	
2.3.1. Caixa	1747-1988
Clavaria	1407-1705
Rebutis	1401-1900
2.3.3. Munpal	1949-1983
2.3.4. Recaptació	1904-1983
2.4. Fiscalitat	
2.4.1. Cadastre	1716-1814

Contribucions	1796-1886
Talls	1715
Novè	1617-1684
2.4.2. Apeo	1851
Amillament	1861-1961
Registre fiscal de finques rústiques	1881-1942
Registre fiscal de finques urbanes	1881-1952
Contribució rústica	1949-1985
Contribució urbana	1922-1972
Traspàs de finques rústiques i urbanes.	1840-1963
Impostos municipals	1940-1982
Circulació de vehicles	1927-1981
Rodatge i arrossegament	1950-1975
Impostos extraordinaris	1892-1895
Matrícula industrial	1930-1966
Padrons de cèdules personals	1811-1871
Utilitats i consums	1904-1960
Iguala mèdica	1918-1961
Arbitris sobre la riquesa agrícola	1954-1956
Expedients d'apremi	1889-1905
2.4.4. Drets i taxes	1946-1949
2.4.5. Multes	1914-1940
2.5. Actes de la junta municipal	1878-1924
2.6. Pòsit	1792-1957

3. PROVEÏMENTS

3.1. Administració de les botigues i dels productes	1585-1935
Llibre de Lleuda	1604
3.5. Escorxador	1896-1944
3.6. Proveïments	1919-1960

4. BENEFICIÈNCIA I ASSISTÈNCIA SOCIAL

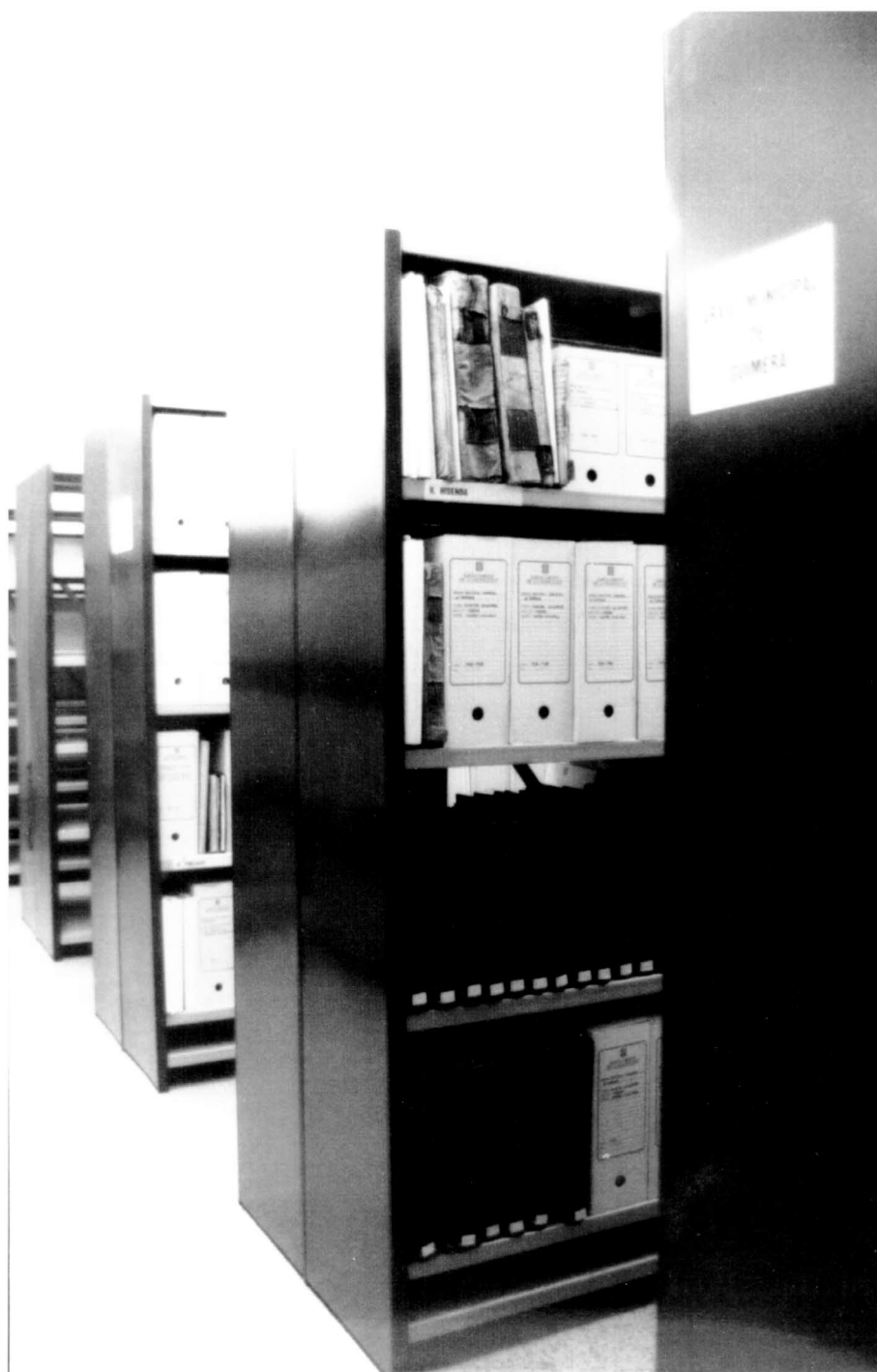
4.2. Causa pia de Montserrat Tarroja	1645-1859
4.4. Subsidi al combatent	1939
4.5. Auxili social	1939-1944
4.7. Junta local de Beneficiència	1865-1955

5. SANITAT

5.1. Cementiri	1916-1959
5.2. Infecció de verola	1897
5.4. Certificats facultatius	1875-1909
5.6. Farmàcia	1904-1958
5.9. Inspecció veterinària	1924-1963
5.11. Junta municipal de sanitat	1865-1976

6. OBRES I URBANISME

6.3. Obres d'infraestructura	
6.3.2. Aigua potable	1977
6.3.6. Enllumenat	1921-1974
6.3.8. Carreteres i projecte de ferrocarril	1883-1955
6.3.9. Piscines	1973-1976
6.7. Obres de particulars	1842-1979
6.10. Comissió d'urbanisme	1896-1908

Instal·lació definitiva de la documentació en els dipòsits de l'Arxiu Històric Comarcal.

7. SEGURETAT PÚBLICA

- 7.1. Cossos de seguretat
  - 7.1.5. Nomenament de guàrdia rural 1899
- 7.2. Fitxes de classificació de presoners 1939
  - Informes de presos en llibertat condicional 1944-1946
- 7.3. Registre de passaports 1800-1899
  - Registre de salconduïts 1942-1945
- 7.4. Targes d'armes 1974-1978
- 7.7. Junta local de redempció de penes 1942

8. SERVEIS MILITARS

- 8.2. Quintes, revistes anuals i registres de crida 1880-1987
- 8.3. Béns subjectes a requisita militar 1917-1965

9. POBLACIÓ

- 9.1. Cens de població 1900-1940
- 9.2. Padró municipal d'habitants 1800-1988
- 9.6. Actes de la junta local del cens de població 1900-1930

10. ELECCIONS

- 10.1. Eleccions municipals 1838-1987
- 10.4. Eleccions al Parlament de Catalunya 1931-1988
- 10.5. Eleccions generals 1907-1989
- 10.6. Eleccions al Parlament Europeu 1987-1989
- 10.7. Referèndums 1947-1979
- 10.8. Cens electoral i junta local del cens 1907-1984

11. INSTRUCCIÓ PÚBLICA

- 11.2. Escola primària 1858-1955
- 11.8. Actes de la junta local d'instrucció pública 1849-1912

12. CULTURA

- 12.2. Iniciatives culturals 1955-1972

13. SERVEIS AGROPECUARIS

- 13.1. Estadístiques agrícoles 1887-1961
- 13.2. Expedients de pedregada 1955
- 13.4. Regatge 1914
- 13.5. Juntes locals 1909-1974

14. COL·LECCIONS FACTÍCIES

14.1. Pergamins(11 unitats)	1396-1617
-----------------------------------	-----------

FONS DEL JUTJAT MUNICIPAL

1. Actes de presa de possessió de jutges	1875-1990
2. Correspondència	1875-1987
3. Registres d'entrada de correspondència	1955-1977
4. Registres de sortida de correspondència	1860-1885
5. Relació de jurats	1873-1934
6. Actes de conciliació	1821-1977
7. Judicis verbals	1815-1945
8. Registre d'exhortacions civils	1946-1978
9. Registre d'assumptes civils	1946-1963
10. Actes de consentiment patern	1867-1984
11. Expedients possessoris	1880-1947
12. Judicis de faltes	1852-1964
13. Registre de faltes	1887-1929
14. Registre d'exhortacions criminals	1946-1977
15. Registre d'assumptes criminals	1949-1954
16. Registre de penats	1956-1986
17. Inventari del jutjat	1905-1953
18. Actes de visita al jutjat	1871-1965
19. Consells de família	1900-1949
20. Multes governatives	1964-1978
21. Estadístiques	1887-1987
22. Certificacions	1887-1945
23. Certificats de naixement	1875-1987
24. Certificats de matrimoni	1874-1987
25. Certificats de defunció	1873-1987
26. Inscripció de naixements	1902-1954
27. Expedients de matrimoni	1932-1938
28. Expedientes de primogenitura	1926-1935
29. Registre d'avortaments	1950-1966

FONS NOTARIAL I DEL RÈGIM SENYORIAL

1. Llibre de la cort del batlle	1581-1586
2. Llibre de la cort del batlle	1781-1845
3. Capbreu	1608
4. Capbreu	1698
5. Capbreu	1789
6. Fragments, còpies, concòrdies de capbreus	1608-1852
7. Èpoques	1449-1845
8. Debitori	1662
9. Concòrdies	1592-1654
10. Vendes	1592-1859
11. Permutes	1791-1849
12. Procures	1557-1799
13. Procura de Lluís de Vera	1630
14. Capítols matrimonials	1626-1701
15. Testaments	1520-1828

APÈNDIX 1. Catàleg dels capítols matrimonials i testaments del fons notarial de l'arxiu de l'ajuntament de Guimerà⁵.

CAPÍTOLS MATRIMONIALS (1626-1701):

.1626, 30 de maig. Capítols matrimonials entre Joan Francesc Pedret, sabater ciutadà de Barcelona, i Paula Ramoneda, donzella. Pere Llunell, notari de Barcelona.

.1701, 15 de gener. Capítols matrimonials entre Jaume Busquets, pagès de Guimerà i Margarida Tarroja, donzella.

TESTAMENTS (1490-1828):

.1490, 11 de maig. Testament de Violant Llull, muller de Romeu Joan Llull, ciutadà de Barcelona.

.1572, 30 de desembre. Testament de Galceran Pau Llull, donzell de Barcelona.

.1600, 5 d'agost. Testament d'Elisabeth Joana de Boixadors i Llull, muller de Francesc de Boixadors. Stefano Vallalta, notari.

.1604, 9 de juliol. Testament de Vicens Recasens, negociant i peraire de la vila de Valls. Gabriel Sabater, notari de Valls.

.1604, 31 d'octubre. Testament de Joan Valls, mercader de Borges Blanques. Pere Massot, notari de Borges Blanques.

.1607, 14 de febrer. Testament de Joan Pau Fonoll, donzell de Vilafranca del Penedès. Pau Xammar, notari de Vilafranca del Penedès.

.1607, 13 de juliol. Testament d'Antoni Queralt, apotecari de Porquerises. Miquel Balp, notari d'Igualada.

.1609, 22 de maig. Testament d'Hug de Montaner, militar de Barcelona. Rafael Joan de Montaner, notari de Cervera.

.1610, 9 de març. Testament de Jerònima Pedret, donzella de Barcelona.

.1612, 14 de novembre. Testament d'Eufraïne Texidor, muller de Gaspar Texidor, mercader de Tàrraga. Vicens Riera, notari de Tàrraga.

.1614, 21 de febrer. Testament de Jaume Requesens, mercader de Santa Coloma de Queralt. Jacint Pomès, notari de Santa Coloma de Queralt.

.1616, 9 de maig. Testament de Peronella Casademunt i de Boixadors, muller de Lluís Llull i de Boixadors. Joan Jeroni Talavera, notari de Barcelona.

.1618, 7 de febrer. Testament de Joan Pau Fonoll, cavaller de Vilafranca del Penedès. Rafel Barrot, notari de Barcelona.

.1618, 13 de juliol. Testament d'Antoni Queralt, farmacèutic d'Igualada. Miquel Balp i Cristòfor Lladó, notaris d'Igualada.

.1621, 12 de juliol. Testament de Vicens Requesens major, mercader de Santa Coloma de Queralt. Joan Mur, notari de Santa Coloma de Queralt.

290

.1621, 17 de juliol. Testament d'Hug de Montaner, prevere i canonge de Vic. Ramon Jaume Huguet i Gaspar Montserrat Xamallan, notaris de Barcelona.

.1621, 17 de desembre. Testament de Jaume Joan d'Areny, donzell de Barcelona. Jaume Monjo, notari de Talarn.

.1622, 18 de gener. Testament d'Antoni Recasens, mercader de Valls. Francesc Girau, notari de Valls.

.1624, 2 de setembre. Testament de Bernat Bartrola, donzell de Barcelona. Francesc Reverter, notari de Barcelona.

.1634, 18 de gener. Testament de Magdalena Miret, muller de Gabriel Miret, militar de Vilafranca del Penedès. Antoni Joan Fita, notari de Barcelona.

.1639, 28 d'agost. Testament de Benet Pedret, sabater de Barcelona. Francesc Tries, notari de Barcelona.

.1641, 22 de gener. Testament de Lluís Llull i de Boixadors, donzell de Barcelona. Joan Jeroni Talavera, notari de Barcelona.

.1645, 26 de febrer. Testament de Simón Bover, ciutadà de Barcelona. Joan Serra, notari de Barcelona.

.1645, 25 de juliol. Testament de Joan Francesc Pedret, sabater de Barcelona. Joan Salines, notari de Barcelona.

.1648, 19 de juliol. Testament de Paula Pedret, viuda de Francesc Pedret, sabater i ciutadà de Barcelona. Jaume Sayos, notari de Barcelona.

.1654, 8 d'octubre. Testament de Domènec Miret i Riera, donzell de Vilafranca del Penedès. Josep Rivera, prevere de Vilafranca del Penedès.

.1661, 15 de juny. Testament de Felip Casademunt i de Boixadors, donzell de Barcelona. Joan Baptista Capdevila, notari de Barcelona.

.1679, 26 de febrer. Testament de Josep de Casademont i de Boixadors, cavaller. Juan Manuel Perez de Aluiz, escrivà del rei.

.1681, 7 de març. Testament d'Agueda Trilla, viuda de Pere Trilla, pagès de Llorac. Francesc Busquets, notari de Santa Coloma de Queralt.

.1787, 15 de setembre. Certificat de l'heretament de Pere Minguell. Joan Maymó, notari de la Selva del Camp.

.1787, 15 de setembre. Certificat del testament de Cecília Minguell i Castell, muller de Francisco Minguell de Guimerà. Joan Maymó, notari de la Selva del Camp.

.1828, 6 de maig. Testament de Josep Roselló, pagès i negociant de Guimerà. Josep Gassol i Blay, notari de Verdú.

¹ FARRÉ VILADRICH, Joan, GONZALVO BOU, Gener i MONTAGUT BALCELLS, Dolors: *La inventariació dels arxius municipals de les comarques de la Noguera, la Segarra i l'Urgell*, a Lligall 5. Revista Catalana d'Arxivística. Associació d'Arxivers de Catalunya, Barcelona, 1992, pp. 55-81.

² Arxiu Històric Comarcal de Tàrraga, Fons Municipal de Guimerà, Pergamí núm. 1. Vegeu SEGARRA AÑON, Isabel i GOLOBARDES MARTÍ, Guadalupe: *Pergamins reials de Guimerà*, a Urtx, 6. Revista Cultural de l'Urgell, Tàrraga, 1994, pp. 35-55. Per una visió del patrimoni documental de la vila, vegeu FARRÉ TARGA, Miquel Àngel i GONZALVO BOU, Gener: *El patrimoni documental de Guimerà*, dins el llibre *El castell de Guimerà*, Col·lecció Viles i Ciutats, Diputació de Lleida, 1991, pp. 215-220.

³ AHCT, Fons Municipal de Guimerà, Inventaris de l'arxiu municipal dels anys 1908 i 1945.

⁴ Per a la classificació de la documentació s'han seguit les directrius donades per Josep Matas: *Normes per a la classificació de la documentació municipal*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1989.

⁵ Malgrat que la majoria dels instruments siguin còpies posteriors, hem estimat oportú la seva catalogació ja que alguns fan referència a famílies nobiliàries, entre elles la del Boixadors.